

Johan Brongers

voorzitter raad van bestuur Tintengroep

DE PARADOX VOORBIJ: LAAT DATA DE MENSELIJKE MAAT VERSTERKEN

Finland begon ruim twintig jaar geleden met het herinrichten van zijn zorg- en welzijnssystemen. De Sote-reform, die sinds 2023 van kracht is, verdeelt verantwoordelijkheden over grotere regio's met als doel de financiële basis te versterken, gelijke toegang tot zorg te garanderen en ongelijkheid te verminderen. Doelen die ook in Nederland herkenbaar zijn nu we werken aan het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA).

De menselijke maat als fundament

De Finse aanpak benadrukt dat zorg niet alleen over cijfers gaat, maar vooral over mensen en gemeenschappen. In Nederland zien we in de provincie Groningen de succesvolle samenwerking rondom Welzijn op Recept. Alle huisartsen doen mee en in 170 praktijken wordt straks een welzijnscoach ingezet. Daarmee is een krachtige verbinding ontstaan tussen zorg en welzijn. Huisartsen krijgen de ruimte om inwoners met niet-medische vragen door te verwijzen naar een welzijnscoach, die thuis is in de lokale initiatieven en die kan aansluiten bij wat er in de gemeenschap leeft.

Dit is precies de focus die we in Nederland moeten blijven vasthouden: zorg moet niet alleen efficiënt zijn, maar vooral aansluiten bij mensen en hun omgeving. Het is de uitdaging voor Nederland om die menselijke maat niet te zien als aanvulling, maar als fundament van onze eigen transformatie.

Datagestuurd werken als onderdeel van de cultuur

Een van de fundamenteën van het Finse zorg- en welzijns-systeem is het gebruik van data. Finland heeft een cultuur ontwikkeld waarin datagestuurd werken vanzelfsprekend is. Zorgprocessen worden niet alleen op cijfers gevolgd, maar ook op basis van de ervaringen van mensen zelf.

KPI's en budgetten worden continu geanalyseerd om te verbeteren. Dat verhoogt niet alleen de efficiëntie, maar zorgt er vooral ook voor dat zorg en welzijn beter aansluiten bij wat mensen daadwerkelijk nodig hebben.

Data die maatwerk mogelijk maakt

Doordat die informatie steeds beschikbaar is, kan Finland sturen op landelijk niveau én tegelijk op regionaal en lokaal niveau. Juist die kleinschalige benadering, gericht op hechte gemeenschappen op wijkniveau blijkt onmisbaar voor échte verandering. Data maakt het mogelijk om maatwerk te leveren dat past bij de specifieke behoeften van een gemeenschap. Dit is ook wat we beogen in het IZA en AZWA: preventie, passende zorg en digitalisering, altijd met een focus op de behoeften van mensen.

Samen verschil maken voor mensen

In Finland is het zorgsysteem de afgelopen jaren grondig herzien. Het land heeft zeventien jaar gewerkt aan de overgang naar een regionale benadering, waardoor beter is bepaald op welke schaal zorg- en welzijnsdiensten het meest effectief georganiseerd kunnen worden. Dit heeft geleid tot een integraal systeem waarin verschillende domeinen van zorg en welzijn samenkomen in één gezamenlijke aanpak.

In Nederland is dat nog niet zo vanzelfsprekend. We werken nog met verkokerde systemen en financieringsstromen, ieder met hun eigen processen en 'bakken' aan data. De uitdaging is om die data met elkaar te verbinden en te koppelen aan de beleving van inwoners. Dit vraagt om een nieuw startpunt: niet vanuit de systemen denken, maar vanuit de mensen voor wie we het doen.

Finland: data om te sturen op gezondheid

Een goed voorbeeld van hoe Finland dit doet, is het landelijk programma Move! voor gezondheid en bewegen. Dit programma bevordert een actieve levensstijl voor kinderen en jongeren, ongeacht hun achtergrond. Dankzij het systematisch inzetten van data kan Finland de impact van dit programma meten en sturen, gericht op waar extra aandacht nodig is.

Stadskanaal: Nederland bewijst dat het kan

Ook in Nederland zien we positieve voorbeelden waar een integrale lokale aanpak verschil maakt. In Stadskanaal werken professionals samen aan een mentaal gezondheidsnetwerk om de wachtlijsten in de GGZ terug te dringen. In de eerste fase was het doel om het aantal wachtenden substantieel te verlagen. Tussen juni 2024 en april 2025 daalde het aantal van 350 naar minder dan 100. Het wezenlijke verschil zit in de gezamenlijke aanpak van GGZ, Menzis, de gemeente en het sociaal domein. Dit soort integrale benaderingen laten zien wat mogelijk is en zijn precies wat we in Nederland nodig hebben.

Gebruik de data, blijf menselijk

De IZA- en AZWA-akkoorden leggen sterk de nadruk op samenwerking, maar de echte verandering ontstaat in de dagelijkse samenwerking tussen professionals. Want het verschil wordt lokaal gemaakt, in maatwerk dat past bij de omgeving en de mensen die daar leven. Dat vraagt om aandacht voor zowel de harde data als de zachte, menselijke factoren.

De Finse aanpak laat zien dat data een middel kan zijn om zorg en welzijn beter af te stemmen op wat gemeenschappen nodig hebben. Alleen met een integrale benadering, waarin domeinen samenwerken én hun data met elkaar verbinden, kunnen we zorgen voor meer preventie, betere toegankelijkheid en behoud van de menselijke maat in Nederland.

De toekomst van zorg en welzijn ligt in het durven verbinden van data met lokale gemeenschappen en echte, menselijke verhalen – precies daar waar het verschil echt effect heeft. ○

